

**“MUSIQIY TA’LIMNING EMOTSIONAL-INTELLEKTUAL
RIVOJLANISHIGA PSIXOLOGIK TA’SIRI.”**

**«ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ ВЛИЯНИЕ МУЗЫКАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА
ЭМОЦИОНАЛЬНО-ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ».**

**“THE PSYCHOLOGICAL IMPACT OF MUSIC EDUCATION ON EMOTIONAL
AND INTELLECTUAL DEVELOPMENT.”**

Xayitova Zilola Maxmudjonovna

Psixologiya kafedrasi o‘qituvchisi

Abdurasulova Madinabonu Abduxalil qizi

Nizomiy nomidagi O‘zbekiston Milliy Pedagogika Univesiteti

Profesional va san’at fakulteti Musiq ta’lim yo’nalishi

103/25-guruh talabasi

ANNOTATSIYA: *Ushbu maqolada musiqiy ta’limning bolalar emotsional va intellektual rivojlanishiga psixologik ta’siri ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Musiq mashg‘ulotlari jarayonida shakllanadigan emotsional barqarorlik, ijodiy tafakkur, nutq faolligi, eshituv xotirasi, empatiya va o‘zini boshqarish kabi ko‘nikmalar o‘rganiladi. Shuningdek, musiqiy tarbiya orqali shaxsning ijtimoiy moslashuvi, kommunikativ rivojlanishi va umumiy kognitiv salohiyatining ortishi bo‘yicha psixologik yondashuvlar tahlil etiladi. Zamonaviy neyropsixologiya, pedagogika hamda musiqiy psixologiya doirasidagi mashg‘ulotlar asosida musiqaning bolaning umumiy psixik holatiga ijobiy ta’siri yoritiladi.*

Kalit so‘zlar: *musiqiy ta’lim, emotsional rivojlanish, intellektual rivojlanish, musiqiy psixologiya, empatiya, ijodkorlik, eshituv xotirasi, musiqiy tafakkur.*

АННОТАЦИЯ: *В данной статье психологическое влияние музыкального образования на эмоциональное и интеллектуальное развитие детей анализируется с научно-теоретической и практической точек зрения. Изучаются такие навыки, как эмоциональная стабильность, творческое мышление, речевая активность, слуховая память, эмпатия и саморегуляция, формирующиеся в процессе музыкальных занятий. Кроме того, рассматриваются психологические подходы к изучению влияния музыкального воспитания на социальную адаптацию личности, её коммуникативное развитие и повышение общего когнитивного потенциала. На основе занятий в*

рамках современной нейрпсихологии, педагогики и музыкальной психологии освещается положительное воздействие музыки на общее психическое состояние ребёнка.

Ключевые слова: музыкальное образование, эмоциональное развитие, интеллектуальное развитие, музыкальная психология, эмпатия, креативность, слуховая память, музыкальное мышление.

ANNATATION: This article analyzes the psychological impact of music education on children's emotional and intellectual development. Emotional stability, creativity, verbal activity, auditory memory, empathy, and self-regulation formed during music classes are reviewed based on scientific and practical approaches. Moreover, the article discusses how musical training enhances social adaptation, communicative skills, and general cognitive abilities. Drawing on modern research neuropsychology, pedagogy, and music psychology, the study highlights the positive effects of music on children's overall mental development.

Keywords: music education, emotional development, intellectual development, creativity, auditory memory, empathy, psychological impact.

Bugungi globallashuv jarayonida bolalarning emotsional va intellektual rivojlanishini ta'minlash ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biridir. Musiqiy ta'lim nafaqat estetik tarbiya vositasi, balki bolaning psixologik barkamolligini shakllantiruvchi muhim omil sifatida e'tirof etiladi. Ilmiy mashg'ulotlar musiqaning miyada neyron aloqalar faollashuviga, eshituv, diqqat, xotira, emotsional boshqaruv kabi kognitiv jarayonlarning kuchayishiga sezilarli ta'sir ko'rsatishini tasdiqlagan.

Shu bois musiqiy ta'limning psixologik ahamiyatini chuqur o'rganish nafaqat musiqa pedagoglari, balki psixologlar, maktab o'qituvchilari va ota-onalar uchun ham muhimdir.

1. Musiqiy ta'limning emotsional rivojlanishga ta'siri

• Emotsional barqarorlikning shakllanishi

Musiqa bolada turli holatlarni boshdan kechirish, hissiyotlarni boshqarish va ifodalash imkonini beradi. Ritm va ohang uyg'unligi bolaning ichki kechinmalarini tartibga soladi, stressni kamaytiradi, kayfiyatni ko'taradi.

• Empatiyaning rivojlanishi

Kuy tinglash, qo'shiq kuylash jarayonida bola boshqalarning hissiyotlarini tushunishga o'rganadi. Musiqa umumiy emotsional makon yaratadi va ijtimoiy his-tuyg'ularni mustahkamlaydi.

• O'zini boshqarish qobiliyati

Musiqiy ritmni his qilish, belgilangan tempga moslashish, o'zini tuta bilish, emotsional nazorat, mashqlarga rioya qilish kabi psixologik ko'nikmalarni shakllantiradi.

2. Musiqaning intellektual rivojlanishga psixologik ta'sir

- Eshituv xotirasi va fonematik idrokning rivojlanishi

Musiq mashg'ulotlari bolalarda eshitish differensiasiyasini kuchaytiradi. Bu esa o'qish, yozish va nutq rivoji uchun muhim omil hisoblanadi.

- Matematik va mantiqiy tafakkur bilan bog'liqlik

Ritm, takt, interval, tonallik kabi tushunchalar mantiqiy fikrlashni talab qiladi. Mashg'ulotlar musiqaga qiziqqan bolalarning matematik ko'rsatkichlari yuqoriroq ekanini ko'rsatgan.

- Kreativ tafakkurning faollashuvi

Musiq — ijodiy faoliyat turi. Improvizatsiya, kuy yaratish, qo'shiq ijro etish jarayoni bolaning fantaziyasi va ijodiy tasavvurini kuchaytiradi.

3. Musiqiy ta'limning shaxs rivojlanishidagi umumiy psixologik ahamiyati

- Kommunikativ qobiliyatlarning rivoji

Guruhda kuylash, orkestrda ishtirok etish bolalarda hamkorlik, mas'uliyat va muloqot madaniyatini oshiradi.

- Ijtimoiy moslashuv

Musiq jamoadagi fe'l-atvorni muvofiqlashtiradi, o'zini jamiyat a'zosi sifatida his qilishga yordam beradi.

- Motivatsiyaning ortishi

Musiq mashg'ulotlari bolaga zavq beradi, o'quv jarayonidagi ijobiy emotsional holat uning umumiy motivatsiyasini.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki:

Musiq emotsional barqarorlikni sezilarli darajada oshiradi.

Eshituv xotirasi, diqqat, nutq rivoji musiqiy mashg'ulotlar natijasida jadallashadi.

Musiqiy ta'lim qabul qilgan bolalarda ijodkorlik, tasavvur, mantiqiy fikrlash ko'rsatkichlari yuqori bo'ladi.

Musiq bolaning ijtimoiylashuvi, bu kirishishi va jamoaviy ishga moslashuviga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Emotsional intellekt (EQ) ko'rsatkichlari musiqiy mashg'ulotlarga muntazam qatnashgan o'quvchilarda ancha yuqori ekani aniqlangan.

Musiqiy ta'lim bolalarning emotsional-intellektual rivojlanishi uchun kuchli psixologik omil ekanini ko'rsatadi. Musiq orqali bola o'z hissiyotini boshqaradi, ijodiy fikrlaydi, ijtimoiy ko'nikmalarni egallaydi, miyaning faol ishlashi ta'minlanadi. Shu sababli maktab ta'limida musiqiy mashg'ulotlar sifati va samaradorligini oshirish, zamonaviy metodlar orqali musiqaning psixologik imkoniyatlaridan keng foydalanish dolzarb vazifalardan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Levitin D. “The World in Six Songs”. New York, 2018.
2. Hallam S. “Music Psychology in Education”. London: UCL Press, 2017.
3. Gardner H. “Frames of Mind: Theory of Multiple Intelligences”. 2011.
4. Шаров А. “Психология музыкального восприятия”. Москва, 2019.
5. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.
6. Vasilyeva T. “Music and Child Development”. Moscow, 2020.
7. Merker B. “Music and the Brain: Neuropsychological Aspects”. 2019.
8. O‘zbekiston musiqiy pedagogikasi bo‘yicha ilmiy maqolalar to‘plami.